

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan riskienhallinnan jaosto

Raportti toimikaudesta 2022–2024

SISÄLLYS

1	Johdanto: riskienhallinnan jaoston asettaminen ja tehtävät	3
1.1	Työtavat ja viestintä.....	3
2	Riskienhallinnan jaoston toiminta kaudella 2022–2024	4
2.1	Riskienhallinnan jaoston visio.....	4
2.2	Toimikauden tulokset	5
2.2.1	Riskienhallinnan käsikirja	5
2.2.2	Semanttinen yhteensovittaminen: Valtion taloudellisia riskejä ja vastuita käsittelevä sanasto.....	5
2.2.3	Riskienhallinnan tilannekuva: Kysely valtion virastojen, rahastojen ja liikelaitosten riskienhallinnan järjestämisen tilasta ja OECD yhteistyö.....	5
2.2.4	Muut toimintasuunnitelman tavoitteet.....	6
3	Arvio toimikaudesta ja ehdotuksia riskienhallinnan jatkokehittämiseksi	7
	LIITTEET	8
	Liite 1 Jaoston kokoonpano	9
	Liite 2 Riskienhallinnan jaoston toimintasuunnitelma kaudelle 2022–2024	11
	Liite 3 Jaoston kokoukset	13

1 Johdanto: riskienhallinnan jaoston asettaminen ja tehtävät

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toiminta perustuu valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 71 pykälään. Asetuksen mukaan neuvottelukunnassa voi olla jaostoja neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden valmistelua varten. Valtiovarainministeriö kutsuu jaostojen jäsenet. Neuvottelukunta voi antaa sille kuuluvan tehtävän jaoston hoidettavaksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta päätti ensimmäisessä kokouksessaan 17.1.2022 asettaa riskienhallinnan jaoston. Valtiovarainministeriö asetti jaoston 14.2.2022 toimikaudeksi 14.2.2022 - 31.12.2024. Riskienhallinnan jaoston kokoonpano ja siinä tapahtuneet muutokset ovat raportin liitteenä 1.

1.1 Työtavat ja viestintä

Luonnos jaoston toimintasuunnitelmaksi esiteltiin ensimmäisessä kokouksessa maaliskuussa 2022 ja hyväksyttiin lopullisesti toisessa kokouksessa toukokuussa 2022. Tavoitteeksi asetettiin pitää jaoston kokouksia noin neljä kertaa vuodessa. Lisäksi jaoston jäsenten käyttöön perustettiin yhteinen sähköinen työskentelytila, jossa oli mahdollista työstää ja kommentoida valmisteltavia asiakirjoja. Työtilassa jaettiin lisäksi kokousaineistot sekä muut yhteistä tutustumista vaatineet aineistot.

Kokousten hyväksytyt pöytäkirjat on julkaistu valtioneuvoston [hankesivulla](http://www.hankesivulla.fi) (www.hankesivulla.fi). Tämän lisäksi viestinnässä hyödynnettiin valtiovarainministeriön julkisia verkkosivuja sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sivuja Senaattorissa ja Kampuksessa (valtioneuvoston intranet). Lisäksi viestinnässä käytettiin soveltuvin osin myös sosiaalisen media kanavia sekä aihepiiriin liittyviä uutiskirjeitä.

2 Riskienhallinnan jaoston toiminta kaudella 2022–2024

2.1 Riskienhallinnan jaoston visio

Riskienhallinnan jaosto määritteli toimintakaudelleen vision. Vision mukaan:

Jaosto luo edellytyksiä riskitietoiselle päätöksenteolle valtioneuvostossa

- *Yhteen sovittamalla valtioneuvoston riskienhallintaa*
- *Tuottamalla ajantasaista tilannekuvaa riskeistä ja riskienhallinnasta*
- *Tukemalla yhtenäisten menettelytapojen käyttöönottoa.*

Toimikauden tavoitteet

Jaoston toimikauden tavoitteenasetannassa lähtökohtina olivat eduskunnan lausuma riskienhallinnan kehittämisestä (EK 43/2018 vp — K 19/2018 vp), valtiovarainministeriön asettaman valtioneuvostotasosta riskienhallintaa käsitelleen työryhmän loppuraportti (VM julkaisuja 2021:28) sekä valtion virastoille, rahastoille ja liikelaitoksille osoitetun riskienhallintakyselyn tulokset (VM julkaisuja 2019:64).

Valtioneuvostotasaisen riskienhallinnan ja yhteensopivien toimintatapojen kehittämiseksi tunnistettiin suurehko joukko toimenpiteitä. Tunnistetut toimenpiteet liittyivät säädösympäristön kehittämiseen, organisatoristen valmiuksien parantamiseen, yhteisen riskienhallintaterminologian kehittämiseen ja käyttöönottoon ja yhteisiä menettelytapoja tukevien teknisten ratkaisujen arviointiin. Jaosto valitsi ensimmäisen toimikauden prioriteeteiksi:

1) *Riskienhallinnan käsikirjan valmistelemisen.* Käsikirjassa kuvattaisiin valtionhallinnon riskienhallinta ja sen organisointi, prosessi ja toteutus. Tavoitteena oli tuottaa käsikirja, jossa riskienhallinnan viitekehys on kytketty valtionhallinnon toimintaan ja toimintaympäristöön. Käsikirja antaisi käytännöllistä tukea riskienhallinnan järjestämiseen.

2) *Riskienhallinnan kytkeminen keskeisiin valtionhallinnon yhteisiin prosesseihin.* Keskeisiksi prosesseiksi tunnistettiin säädösvalmistelu, toiminnan ja talouden suunnittelu (talousprosessit TA ja JTS), tulosohejaus, raportointi sekä hallituksen strategiaproessi, hallitusohjelma ja sen toimeenpano.

3) *Tilannekuvat*

- Riskitilannekuvat, tarvekartoitus, sisällöllinen suunnittelu
- Riskienhallinnan tilannekuva, erityisesti ulkoisen raportoinnin tarpeisiin

4) *Riskitietoisuuden lisääminen.* Tietoisuuden lisääminen tapahtuisi yhtäältä jaoston jäsenten kautta järjestämällä esityksiä ajankohtaisista teemoista jaoston kokousten

yhteydessä, toisaalta jaostosta ulospäin pyrkimällä luomaan yhteistyötä keskeisimpien sidosryhmien kanssa. Lisäksi tavoitteena oli riskienhallinnan näkökulman nostaminen nykyistä vahvemmin osaksi tarkoitukseen soveltuvia hallinnon yhteisiä kouluksia ja kehittämishankkeita.

2.2 Toimikauden tulokset

2.2.1 Riskienhallinnan käsikirja

Riskienhallinnan käsikirja julkaistiin elokuussa 2023. Riskienhallinnan käsikirjan pääasiallisena viitekehyksenä on SFS-ISO 31000 –standardi. Lisäksi soveltuvien osien käsikirjassa tukeudutaan COSO ja ISO 22301 standardeihin.

Käsikirjassa valtionhallinnon keskeiset prosessit kuvataan valtioneuvoston kokonaisarkkitehtuurin mukaisesti.

Käsikirja korostaa riskienhallinnan roolia osana johtamista ja toiminnan suunnittelua ja ohjausta, johdon vastuuta riskienhallinnan järjestämisessä, tietoperusteista päätöksentekoa, osallistavaa riskienhallintaa ja poikkihallinnollisen yhteistyön hyötyjä.

Käsikirjassa esitetään käytännön esimerkkejä riskienhallintaprosessin läpiviennistä ja tulosten analysoinnista, käsittelystä ja raportoinnista.

Linkki käsikirjaan: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-633-6>

2.2.2 Semanttinen yhteensovittaminen: Valtion taloudellisia riskejä ja vastuita käsittelevä sanasto

Taloudellisia riskejä ja vastuita käsittelevän sanastotyön tavoitteena on vahvistaa ymmärrettävää ja yhdenmukaista riskiviestintää, tukea termien yhdenmukaista käyttöä ja kuvata keskeisten käsitteiden määritelmät ja käsitteiden väliset suhteet tukemaan tiedonsiirtoa ja hyödyntämistä eri käyttötarkoituksissa. Pidemmällä aikavälillä yhtenäisempi käsitteistö tukee myös mahdollisten ohjelmistojen ja digitaalisten palveluiden kehittämistä ja käyttöä.

Sanastotyötä valmisteltiin erillisessä työryhmässä ja työn etenemistä seurattiin ja kommentoitiin riskienhallinnan jaostossa.

Sanasto on julkaistu vapaasti käytettäväksi yhteentoimivuusalustan [sanastotietokannassa](https://sanastot.suomi.fi) (<https://sanastot.suomi.fi>).

Linkki sanaston julkaisumuotoon: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-653-4>

2.2.3 Riskienhallinnan tilannekuva: Kysely valtion virastojen, rahastojen ja liikelaitosten riskienhallinnan järjestämisen tilasta ja OECD yhteistyö

Riskienhallinnan jaosto toteutti valtionhallinnon riskienhallinnan tilaa koskevan kyselyn 31.1.2024 – 29.2.2024. Edellisen kerran vastaava kysely on tehty vuonna 2019. Kyselyn rakenne noudattaa riskienhallinnan ISO 31000 -standardin jäsenystä ja jakautuu riskienhallinnan periaatteisiin, puitteisiin ja prosesseihin.

Kysely lähetettiin valtion kirjanpitoyksiköille, rahastoille ja liikelaitoksille. Kyselyn tuloksia on käsitelty jaoston kokouksessa 16.5.2024. Lisäksi niistä on julkaistu yhteenveto osoitteessa <https://vm.fi/riskienhallinta>.

Kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään paitsi riskienhallinnan kehittymisen ja nykytilan arvioinnissa, myös tulevien kehittämiskohteiden valinnassa sekä kansallisen viitekehysten laadinnassa.

Valtiovarain controller -toiminto käynnisti vuonna 2023 [sisäisen valvonnan kansallista viitekehystä kehittävän hankkeen](#). Hanke toteutetaan yhteistyössä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kanssa ja sitä rahoittaa EU. Riskienhallinnan jaosto on osallistunut hankkeen toteutukseen mm. esittämällä näkemyksiä tehtyyn nykytila-arvioon sekä priorisoimalla esitettyjä kehittämiskohteita.

2.2.4 Muut toimintasuunnitelman tavoitteet

Jaoston työn tuloksia on esitelty useissa tilaisuuksissa toimikauden aikana.

- Poikkihallinnolliset tilaisuudet: Talousjohtajakokous, Tulosohtaus- ja virastorakenneverkosto
- Virastojen ja hallinnonalojen tilaisuuksia (VM, OM, TEM, LVM, VERO)
- Seminaarit (IIA Finland, VHT ry, HYVIL Oy, Digiturvallisuusmessut 2024, Valtiokonttorin Toimiva taloushallinto -verkosto)
- VM poliittinen johto (Paatero, Ikonen)
- Kansainväliset verkostot (OECD)

3 Arvio toimikaudesta ja ehdotuksia riskienhallinnan jatkokehittämiseksi

Riskienhallinnan jaosto on pääosin saavuttanut toimintasuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Riskienhallintaan liittyviä kehittämistoimia on tunnistettu toimikauden aikana useissa yhteyksissä (mm. julkaisujen yhteydessä saadut lausuntopalautteet, riskienhallinnan kysely, nykytila-analyysi sekä analyysiä taustoittaneet asiantuntijahaastattelut).

Riskien hallinnan järjestämisen tilaa koskevassa kyselyssä hallinnonalatasoisten tai poikkihallinnollisten riskienhallinnan toimintamallien ja menettelyiden tarve tunnistettiin ainakin seuraavissa yhteyksissä:

- yhteiset palvelut (Valtori, Palkeet)
- valmius ja varautuminen
- kyberuhat
- yhteiskuntapolitiikan suunnitteluun liittyvät kysymykset
- kriittisten / ei hyväksyttävien riskien tunnistaminen
- riskien luokittelu
- riskienhallinnan kustannus-hyötyanalyysit
- poikkihallinnollinen lähestymistapa (merkittävää potentiaalia parantaa vaikuttavuutta)
- riskienhallinnan järjestelmäratkaisut
- yhteisiä toimitiloja koskevat riskit.

Viesti saatujen lausuntopalautteiden osalta oli selkeää. Nykyistä vahvempaa ja täsmällisempää ohjausta riskienhallinnan yhtenäisemmälle järjestämiselle valtionhallinnossa toivottiin. Kuitenkin organisaatioiden vapaus järjestää riskienhallinta haluamallaan tavalla koettiin tärkeäksi.

LIITTEET

Liite 1 Jaoston kokoonpano

Liite 2 Jaoston toimintasuunnitelma

Liite 3 Jaoston toimikauden 2022–2024 kokoukset

LIITE 1 JAOSTON KOKOONPANO

Mustonen, Esko
Valtioneuvoston apulaiscontroller
valtiovarainministeriö, puheenjohtaja
14.2.2022 – 31.12.2024

Nurmi, Veronika
Assistentti
valtiovarainministeriö, sihteeri
5.11. – 31.12.2024

Päivärinne, Kristiina
Assistentti
valtiovarainministeriö, sihteeri
23.10.2023 – 31.12.2024

Taru Mäkelä
Assistentti
valtiovarainministeriö, sihteeri
1.1.2022 – 30.9.2023

Sääskilahti, Terhi
Erityisasiantuntija
valtiovarainministeriö, kutsuttu asiantuntija
19.5.2022 – 31.12.2024

En, Antti
Erityisasiantuntija
valtioneuvoston kanslia, jäsen
14.2.2022 – 31.12.2024

Hakoila, Risto
Talousjohtaja
ulkoministeriö, jäsen
14.2.2022 – 31.12.2024

Branders, Minna
Johtava asiantuntija
oikeusministeriö, jäsen
1.9.2023 – 31.12.2024

Santalahti, Kari
Turvallisuuspäällikkö
sisäministeriö, jäsen
14.2.2022 – 31.12.2024

Hocksell, Sanni
Erityisasiantuntija
puolustusministeriö, jäsen
2.5.2023 – 31.12.2024

Napari, Sami
Finanssineuvos
valtiovarainministeriö, jäsen
14.2.2022 – 31.12.2024

Kangasniemi, Jouni
Neuvotteleva virkamies
opetus- ja kulttuuriministeriö, jäsen
19.4.2024 – 31.12.2024

Laukkanen, Tuija
Erityisasiantuntija
maa- ja metsätalousministeriö, jäsen
14.2.2022 – 31.12.2024

Ovaska, Pasi
hallitusneuvos
liikenne- ja viestintäministeriö, jäsen
22.8.2023 – 31.12.2024

Autero, Ville
Johtava asiantuntija
työ- ja elinkeinoministeriö, jäsen
14.2.2022 – 18.6.2024

Vähimaa, Taina
Talouspäälikkö
työ- ja elinkeinoministeriö, jäsen
1.10.2024 – 31.12.2024

Yltiö, Mauri
Asiantuntija
ympäristöministeriö, jäsen
21.4.2023 – 31.12.2024

LIITE 2 RISKIENHALLINNAN JAOSTON TOIMINTASUUNNITELMA KAUDELLE 2022–2024

Asettaminen ja kokoonpano

Valtiovarainministeriö on valtion talousarviosta annetun asetuksen 71 §:n 4 momentin nojalla asettanut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan riskienhallinnan jaoston toimikaudelle 14.2.2022 - 31.12.2024 ja kutsua jaoston puheenjohtajan ja jäsenet seuraavasti:

Puheenjohtaja:

valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

erityisasiantuntija Antti En, valtioneuvoston kanslia

talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoministeriö

johdon asiantuntija Maija Säkijärvi, oikeusministeriö

turvallisuuspäällikkö Kari Santalahti, sisäministeriö

erityisasiantuntija Elina Saarimaa, puolustusministeriö

finanssineuvos Sami Napari, valtiovarainministeriö

tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö

erityisasiantuntija Tuija Laukkanen, maa- ja metsätalousministeriö

hallitussihteeri Veera Kojo, liikenne- ja viestintäministeriö

johtava asiantuntija Ville Autero, työ- ja elinkeinoministeriö

finanssisihteeri Marianne Koivunen, sosiaali- ja terveysministeriö

rakennusneuvos Timo Tähtinen, ympäristöministeriö

Jaoston pysyvänä asiantuntijana on erityisasiantuntija Terhi Sääskilahti ja jaoston sihteerinä toimii assistentti Taru Mäkelä.

Riskienhallinnan jaosto on hyväksynyt tämän toimintasuunnitelman työnsä pohjaksi kokouksessaan 20.5.2022.

Riskienhallinnan jaoston toimikauden visio, tavoitteet ja tulokset

Toimikauden visio:

Jaosto luo edellytyksiä riskitietoiselle päätöksenteolle valtioneuvostossa

- Yhteen sovittamalla valtioneuvoston riskienhallintaa
- Tuottamalla ajantasaista tilannekuvaa riskeistä ja riskienhallinnasta
- Tukemalla yhtenäisten menettelytapojen käyttöönottoa

Toimikauden tavoitteet ja tulokset:

1. Riskienhallinnan käsikirja

- Valtionhallinnon riskienhallinnan kuvaus ja organisointi
- Riskienhallinnan prosessi ja sen toteutus
- Riskienhallinnan/arvioinnin menetelmiä
- Esimerkkejä

2. Riskienhallinnan kytkeminen keskeisiin valtionhallinnon yhteisiin prosesseihin
 - Säädösvalmistelu
 - Toiminnan ja talouden suunnittelu
 - Talousprosessit TA ja JTS
 - Tulosohjaus
 - Raportointi
 - Ennakointi; Hallituksen strategiaprosessi, hallitusohjelma ja sen toimeenpano
 - EU- ja kv-asiat
3. Tilannekuvat
 - Riskitilannekuvat, tarvekartoitus, sisällöllinen suunnittelu
 - Riskienhallinnan tilannekuva, erityisesti ulkoisen raportoinnin tarpeisiin
4. Riskitietoisuuden lisääminen
 - Esitykset ajankohtaisista teemoista jaoston kokousten yhteydessä.
 - Tiivis yhteistyö keskeisimpien sidosryhmien kanssa.
 - Riskienhallinnan näkökulman nostaminen nykyistä vahvemmin osaksi tarkoitukseen soveltuvia hallinnon yhteisiä koulutuksia ja kehittämishankkeita.

Jaoston työtavat ja viestintä

Tavoitteena on pitää jaoston kokouksia noin 4 kertaa vuodessa. Jäsenet voivat tehdä ehdotuksia käsiteltäviksi asioiksi. Ehdotukset käsiteltävistä asioista tulee tehdä viimeistään kolme viikkoa ennen kokousta, jossa asiaa olisi tarkoitus käsitellä.

Jaostoon voidaan kutsua kuultavaksi asiantuntijoita ja ne voivat myös itse tehdä tutustumiskäyntejä, jos näillä on lisäarvoa valmistelutyön tai käsiteltävän aihekokonaisuuden kannalta.

Kokoukset lähetetään pääsääntöisesti kahta viikkoa ennen kokousta. Kokoukset jaetaan sähköpostitse. Asialistat sekä pöytäkirjaluonnokset liitteineen viedään neuvottelukunnan ja jaoston yhteiseen Tiimeri –työtilaan. Kokousten hyväksytyt pöytäkirjat julkaistaan valtioneuvoston hankeikkunassa, www.hankeikkuna.fi.

Jaosto raportoi toiminnastaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan kokouksissa ja tarvittaessa muilla tavoin.

Tiedoksi	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet
----------	--

LIITE 3 JAOSTON KOKOUKSET

4.3.2022	Järjestäytyminen, työsuunnitelma	
20.5.2022	Työsuunnitelman hyväksyminen, riskienhallinnan käsikirja	
30.9.2022	VNK ennakointityön esittely, käsikirja, taloudelliset riskit sanastotyö	Olli Piironen, VNK
17.11.2022	Riskienhallinnan käsikirja, sanastotyö, OECD:n kanssa tehtävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointityö (TSI-hanke)	
15.3.2023	Käsikirja, sanasto, TSI-hanke	
21.4.2023	Riskienhallinta ja tulosohejaus, käsikirja, sanasto	Mikko Saarinen, VM
13.9.2023	Riskien käsittely hallituksen vuosikertomuksessa, käsikirjan julkaisuversio, sanaston julkaisuversio, riskienhallintakysely 2024	Peter Westerståhle, VNK
17.11.2023	INCLUS –järjestelmän käyttö osana kansallista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien arviointityötä. Riskienhallinnan tietojärjestelmähankinta Väylävirastossa: Hallituksen vuosikertomus	Marian Jecu, Niko Salonen, VM Laura Noukka, Väylävirasto
6.2.2024	Sisäisen valvonnan toimintaohje ja arviointikehikko Kysely riskienhallinnan järjestämisen tilasta TSI-hanke Hallituksen vuosikertomus	
16.5.2024	Riskienhallintakyselyn tulokset TSI-hankkeen tilanne Sisäisen valvonnan arviointikehikko	
24.9.2024	Osallistava riskienhallinta Keskustelu päättyvän kauden raportoinnista	Valtteri Frantsi, Mikael Langinvainio, INCLUS Oy
4.12.2024	Kauden loppuraportti TSI-hankkeen suositukset	